

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2-2024

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Nemis tili xorijiy til sifatida darsliklarining sifatini tekshirish haqida	247
S.Z.Yoʻldoshev	
Sport faoliyati yoʻnalishi talabalariga valeologiya fanini oʻqitishning didaktik imkoniyatlari	251
I.O.Umarov	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida oʻquv-jangovar sifatlarni rivojlantirishning taʼlim texnologiyasi	256
Sh.M.Bazarbayeva	
Yettisuv viloyatida oʻlat epidemiyasiga qarshi kurash siyosati (1900-1910-yillar).....	264
O.X.Mahamadjonova	
Bolalar folkloriga oid oʻn ikki choʻp va lapar oʻyinlari tavsifi va taʼrifiga doir	268
G.A.Donisheva	
Tarixiy jihatdan til leksikasining oʻrganilish darajasi (Oybekning Navoiy romani misolida)	273
L.A.Xaitov	
Hakim termiziy merosida inson vujudi (borligʻi) va ruhiy uzviyligi, inson oʻzligi (nafsi) muammosi.	276
Sh.S.Kodirova	
Teaching English language to geology students	280
S.S.Xoʻjiyeva	
Maktab kimyo darslarida innovatsion metodlardan foydalanish	283
F.I.Sharipova	
Developing reading comprehension at future nurses	288
U.B.Usmonova	
Sarlavhalar publitsistik matnning muhim qismi	294
K.X.Avazov	
Региональное и международное сотрудничество в целях обеспечения безопасности, стабильности в Центрально-Азиатском регионе	297
A.N.Qosimov	
Sport vositasida oʻquvchilarda milliy oʻzlikni anglash va gʻurur-iftixot tuygʻusini shakllantirishning pedagogik zarurati	303
A.T.Nishonov	
OTM talabalarida axborot oqimini tahlil qilish koʻnikmalarini shakllantirishning pedagogik jihatlari	310
M.X.Tillavoldiyeva	
Raqamli texnologiyalar va ijtimoiy taraqqiyot oʻrtasidagi aloqadorlik muammolari	314
U.D.Xudoyorov	
Voyaga yetmaganlar huquqbuzarligi miqdor va sifat koʻrsatkichlarining xususiyatlari.....	318
S.U.Allayarova	
Oʻquvchilar lugʻat boyligini oshirishning lingvo-pedagogik xususiyatlari.....	325
Ch.T.Qurbonova	
Tabiiy geografiya va geoekologiyada GAT texnologiyalaridan foydalanish.....	329
Z.A.Kendjaeva	
Ilk, jahon dinlari va falsafiy qarashlarda shukronalikka munosabat.....	333
L.S.Sultonova	
Milliy qadriyatlarining innovatsion taraqqiyot talablari asosida rivojlantirish	338
Sh.T.Temirov	
Mir Muhammad Siddiq Hashmat shaxsiy kutubxonasining Buxoro ilmiy-adabiy muhitidagi oʻrni.....	341
S.X.Kaxxarov	
Yoshlarda harbiy vatanparvarlik kompetensiyalarini shakllantirishda harbiy madaniyat omili	346
A.R.Joʻrayev	
Minnatdorchilik bildirish nutqiy janri verbal, noverbal va lingvistik atributlarining oʻziga xosligi	351
M.C.Muxamedova	
Роль Музеев Узбекистана в жизни общества (начало XX века).....	356
G.J.Tulenova	
On the issue of implementation of projects on the development and practical	

UO‘K:355.4 (75.15). 355/359

KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA O‘QUV-JANGOVAR SIFATLARNI RIVOJLANTIRISHNING TA‘LIM TEXNOLOGIYASI

ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ УЧЕБНО-БОЕВЫХ КАЧЕСТВ НА ОСНОВЕ КОМПЕТЕНТНОГО ПОДХОДА

EDUCATIONAL TECHNOLOGY FOR DEVELOPMENT OF TRAINING AND COMBAT QUALITIES BASED ON A COMPETENT APPROACH

Umarov Ismoiljon Olimjonovich

Farg‘ona davlat universiteti harbiy ta‘lim fakulteti katta o‘qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqola chaqiriqqacha harbiy ta‘lim kursantlarida kompetensiyaviy yondashuv asosida o‘quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish ta‘lim texnologiyasi zarurati mamlakat xavfsizligini ta‘minlash, mudofaa qobiliyatini mustahkamlash va fuqarolarni himoya qilishga qaratilgan muhim o‘quv va profilaktika vazifalarini bajarish bilan bog‘liq jarayonlar ko‘rib chiqiladi. Shu bilan birga chaqiriqqacha harbiy ta‘limda o‘quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish asoslarining asosiy vazifalari, bo‘lajak ofitserlarga harbiy ta‘lim sohasidagi mutaxassislarni tayyorlash tizimini takomillashtirishning innovatsion usullarining nazariy asoslari ko‘rib chiqilgan.

Аннотация

Данная статья связана с необходимостью педагогической технологии развития учебно-боевых качеств при подготовке курсантов на основе компетентного подхода, для выполнения важных воспитательно-профилактических задач, направленных на обеспечение безопасности страны, укрепление обороноспособности и защиту граждан. рассматриваются процессы. При этом были рассмотрены основные задачи основ развития учебных и боевых качеств в военном образовании до призыва, теоретические основы инновационных методов совершенствования системы подготовки специалистов в области военного образования будущих офицеров.

Abstract

This article is related to the need of educational technology to develop training-combat qualities in military training cadets based on a competency approach, to ensure the country's security, strengthen defense capabilities and perform important educational and preventive tasks aimed at protecting citizens, processes are considered. At the same time, the basic tasks of the foundations of the development of educational and combat qualities in military education before the draft, the theoretical foundations of innovative methods of improving the system of training specialists in the field of military education for future officers were considered.

Kalit so‘zlar: Harbiy ta‘lim, kursant, kompetensiyaviy yondashuv, ko‘nikmalar, bazaviy kompetensiya, kompetentlik, qiyin vaziyat, nazariy, amaliy mashg‘ulotlar, mutaxassislik, o‘quv-jangovar, sifatlarni, rivojlantirish, Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi.

Ключевые слова: Военное образование, курсант, компетентный подход, навыки, базовая компетентность, сложная ситуация, теоретическая, практическая подготовка, специализация, учебно-боевая, качества, развитие, Амир Темура, Джалолиддин Мангуберди.

Key words: Military education, cadet, competence approach, skills, basic competence, competence, difficult situation, theoretical, practical training, specialization, training-combat, qualities, development, Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi

KIRISH

Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik bo‘lajak harbiy rahbarlarida kompetensiyaviy yondashuv asosida o‘quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishning ta‘lim texnologiyasi chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik bo‘lajak harbiy rahbarlarida o‘quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish muammosining dolzarbligi bugungi kunda yuqori bo‘lib qolmoqda. Zamonaviy harbiy xizmat sharoitida turli xil jangovar vaziyatlarda o‘z vazifalarini samarali bajara oladigan yuqori malakali harbiy mutaxassislarni talab qilinadi. Shu bilan birga, kasbiy bilim va ko‘nikmalar bilan bir qatorda, harbiy rahbar muvaffaqiyatining muhim tarkibiy qismi bo‘lgan o‘quv-jangovar sifatlarni

rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Bilim, ko'nikma va malakalar majmuasini shakllantirishga asoslangan ta'limdagi kompetensiyaviy yondashuv asosida chaqiruvga qadar boshlangich tayyorgarlik bo'lajak harbiy rahbarlarini o'rgatish uchun katta imkoniyatlarga ega. Ushbu yondashuv chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik bo'lajak harbiy rahbarlarda o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishga yordam beradigan samarali pedagogik sharoitlarni yaratishga imkon beradi. Mazkur yondashuv nafaqat kasbiy ko'nikmalarni, balki chidamlilik, yetakchilik sifatlari, strategik fikrlash va boshqa harbiy vazifalarni muvaffaqiyatli bajarish uchun zarur bo'lgan shaxsiy qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan o'quv jarayonini rejalashtirish va tashkil qilishni o'z ichiga oladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Chaqiruvga qadar boshlangich tayyorgarlik bo'lajak harbiy rahbarlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish tizimida harbiy ta'lim konsepsiyasining innovatsionligini, jangovar, jismoniy va taktik tayyorgarlikning alohida ahamiyatini, shuningdek, yoshlarni Vatanni himoya qilishga tayyorgarlik jarayonida duch keladigan muammoli vaziyatlarni aniqlash va tuzatishni hisobga olish kerak. Hozirgi vaqtda xalqaro terrorizm va ekstremizm tahdidi kuchayishi bilan birga, dunyoning turli mintaqalarida qurolli mojarolar davom etmoqda va bizning xavfsizligimizga keladigan barcha xavf va tahdidlarga munosib javob berishga tayyor bo'lishni talab qiladi. Ushbu vaziyatlarni hisobga olgan holda, harbiy ta'lim kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish ayniqsa muhimdir. Kursantlarning samarali faoliyatga va harbiy vazifalarni muvaffaqiyatli bajarishga tayyorligini ta'minlash uchun o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish tizimi doimiy ravishda takomillashtirilishi zarur.

Chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishning samarali vositalaridan biri – bu ta'lim tizimidir. Tarixiy jihatdan ilmiy bilim, ta'lim va tarbiya, millatimizni rivojlantirish va takomillashtirishda muhim rol o'ynagan. Ta'lim ijtimoiy o'zgarishlarning asosiy omili bo'lib, jamiyatni tashqi dunyo, yangi texnologiyalar va bilimlarga yanada ochiq qiladi. Millatimizning kelajagi yoshlarni yuqori sifatli ta'lim bilan qanchalik samarali ta'minlashimizga bog'liq.

Dunyoning ba'zi mintaqalarida, o'z ongini hali to'liq shakllanmagan yoshlarga ta'sir o'tkazishga intilayotgan kuchlar mavjudligiga alohida e'tibor qaratish lozim. Bu yoshlarni tashqi salbiy ta'sirlardan himoya qilish va ularning ishonchli kelajagini ta'minlash uchun ularni tarbiyalash va o'qitish bo'yicha faol ish olib borish zarurligini yanada ta'kidlaydi. Bunday harakatlar natijasida sezilarli ma'naviy yo'qotishlar yuzaga keladi, tarixiy qadriyatlar, milliy o'ziga xoslik va millatning turmush tarzi buziladi. Axloq, oilaviy va ijtimoiy qadriyatlar, ongli turmush tarzi jiddiy xavf ostida. Shu sababli, yoshlarni harbiy xizmatga, Vatanni himoya qilish bo'yicha o'z burchlarini bajarishga tayyorlash, ularning o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish orqali harbiy ta'lim pedagogik faoliyatining eng muhim vazifalaridan biridir. Ushbu muammoni muvaffaqiyatli hal qilish maqsadida "O'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish nazariyasi va amaliyoti" deb nomlanuvchi maxsus fan chaqiruvga qadar boshlangich tayyorgarlikda katta yordam beradi. Harbiy ta'limda "O'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish nazariyasi va amaliyoti" fanini o'qitilishidan maqsad, kursantlarning Qurolli Kuchlarda xizmati va Vatanni himoya qilishda jangovar, ma'naviy-siyosiy, psixologik, harbiy-texnikaviy va jismoniy tayyorgarligiga alohida e'tibor berib, ularning jangovar ruhini rivojlantirish jarayonidir.

Fanini o'qitishning asosiy maqsad va vazifalari quyidagilardan iborat:

- oliy o'quv yurtida o'qitiladigan boshqa fanlar bilan birgalikda kursantlarni milliy va xalqaro hamkorlik ruhida tarbiyalash, ularga qo'lida qurol bilan Vatanni himoya qilishda doimo shay bo'lishlarini ta'minlash;

- kursantlarda Vatan uchun jasoratga va qaxramonlikka tayyor yosh avlodni tarbiyalay oladigan pedagog-o'qituvchi hislatlarini rivojlantirish;

- kursantlarga jangovar, jismoniy va taktik tayyorgarlik sohasida nazariy va amaliy bilimlarni berish, o'quv ishlarini tashkil etish va o'tkazish, umumiy ta'lim va kasb-hunar muassasalarida chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik harbiy rahbar lavozimida ishlash uchun malaka va ko'nikmalarni shakllantirish.

Chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish va o'qitish tizimini yaratish uchun ma'lum shart-sharoitlarni ta'minlash zarur:

- ta'lim muassasasida o'quv jarayonini tashkil etishning yuqori darajada uyushtirilishi;

- jangovar tayyorgarlikni tashkil etish jarayonining muvaffaqiyati pedagog-o'qituvchilar va kursantlar jamoasining saviyasiga bog'liqligi;
- o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish uchun o'quv mashg'ulotlarini izchil va muntazam ravishda o'tkazilishi;
- kursantlarni axloqiy va huquqiy me'yorlarga qat'iy rioya qilishga o'rgatish, o'z vazifalarini bajarishda intizom va ongni shakllantirishga ko'maklashish.

O'quv-jangovar ta'lim – bu kursantlarda jangovar, jismoniy va taktik ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan jarayon. Ushbu turdagi ta'limning maqsadi yoshlarni o'z vazifalarini bajarishga, shu jumladan o'z mamlakatini himoya qilish va xavfsizligini ta'minlashga tayyorlashdir. O'quv-jangovar ta'lim o'quv mashg'ulotlarini tashkil etish, taktika va o'q otish bo'yicha o'qitish, etakchilik, intizom va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirishni o'z ichiga oladi. Ushbu jarayon kursantlarning jismoniy tayyorgarligi va axloqiy qadriyatlarini mustahkamlashga yordam beradi, bu ularning kelajakdagi harbiy xizmatdagi muvaffaqiyati va farovonligi uchun muhimdir. Kursantlar o'rtasida tanlov tashkil etish bu jihatdan ijobiy natijalarga erishishning bir usuli bo'lishi mumkin. Bunday tanlov kursantlarga chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik doirasida olgan nazariy va amaliy bilimlarini namoyish etishga imkon berishi mumkin. Shunday qilib, o'quv-jangovar ta'lim ijtimoiy hodisa bo'lib, uning mazmuni va mohiyati inson bo'lgan jamiyatda qabul qilingan me'yorlar va qadriyatlarga bog'liq.

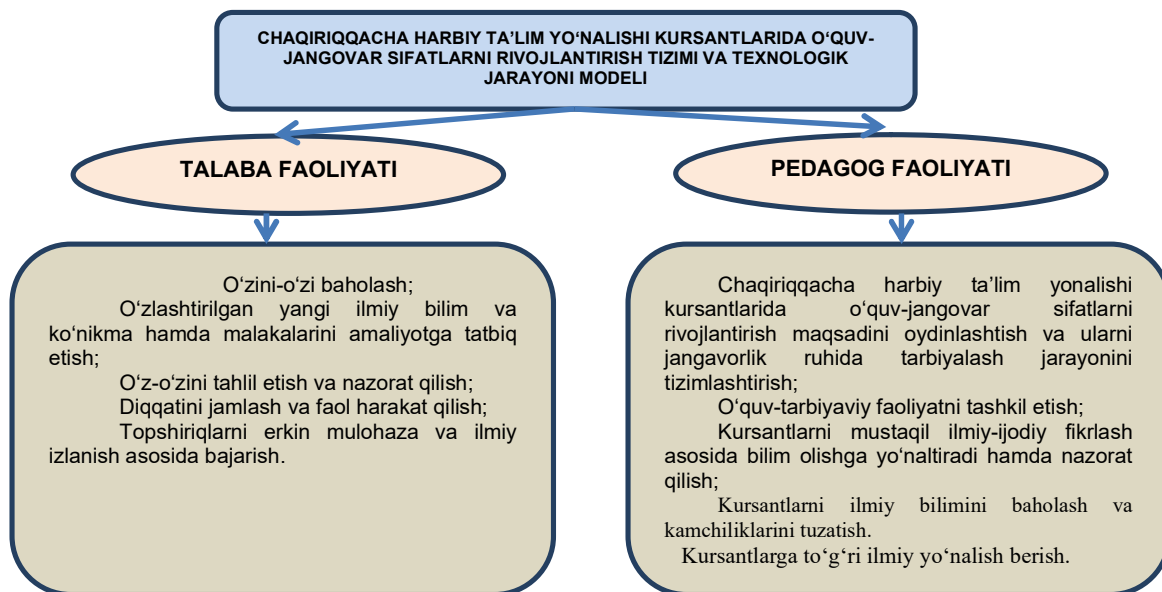
Ushbu pedagogik ko'nikmalarni o'zlashtirish va tegishli qobiliyatlarni rivojlantirish o'qituvchilarga o'z kasbiy faoliyatini samarali amalga oshirish va o'quvchilarga samarali ta'lim berish imkonini beradi.

Shuni e'tirof etish lozimki, hozirga qadar chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish mexanizmlarini ilmiy-uslubiy asosda ishlab chiqilmagan. Shundan kelib chiqib quyidagi muammolarni ma'lum darajada hal qilish mumkinligini aniqlash afzaldir:

1. Universitetlardagi chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish mexanizmlari qanday?
2. Kursantlarda o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish tizimini takomillashtirish bo'yicha yechimlar qanchalik muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda?
3. Kursantlarda o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish bo'yicha o'qitish tizimini takomillashtirish qanchalik tahlil etilmoqda?

Ma'lumki, davlat taraqqiyoti yurtinchligini ta'minlash sohasida mamlakat rivojlanishining eng muhim omillaridan biri bu chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish va jangovarlik ruhida tarbiyalash tizimini takomillashtirishdir. Shu asosda ta'lim-tarbiyaning mazmuni va samaradorligi takomillashib boradi. Ushbu sohada pedagogik tadqiqotlar o'tkazish uchun tegishli muammolarni kuzatish va tahlil qilish muhimdir:

- tegishli sharoitlarni (ijtimoiy, iqtisodiy, moddiy-texnik) va ijodiy muhitni (qiziqish, izlanuvchanlik va ijodkorlikni qo'llab-quvvatlaydigan va rag'batlantiradigan) ta'minlash;
- chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish samaradorligini oshiradigan didaktik materiallarni ishlab chiqish va keng joriy etish;
- ilmiy-amaliy tadqiqotlar va tashabbuslar asosida to'plangan tajriba va innovatsiyalarni doimiy jarayonga aylantirish;
- ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va harbiy sohadagi yetuk kadrlarni tarbiyalash uchun chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish tizimini takomillashtirish. Bu, birinchi navbatda, yuqorida aytib o'tilganidek, tegishli sharoitlar va ijodiy muhitni yaratish kerak (1-rasm).

1-rasm. Chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida**o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish tizimi**

Bizning tadqiqotlarimiz shuni ko'rsatadiki, chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik bo'lajak harbiy rahbarlarida o'quv-jangovar sifatlarni samarali rivojlantirish zarur pedagogik va texnologik sharoitlarni yaratishni talab qiladi. Jamiyat rivojlanishining asosi, ijodiy odamlarning kasbiy faoliyatidir. Vaqt o'tishi bilan ilmiy dalillar, g'oyalar va kashfiyotlar eskiradi. Fundamental tadqiqotlar va tajriba-sinov ishlarini olib borish ilmiy faoliyatni takomillashtirishga yordam beradi. Mazkur dastur murakkab jarayonni nazarda tutgan bo'lib, uning davomida chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlari o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish bilan bog'liq bilim, malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishdi. Maxsus kursga asoslangan pedagogik faoliyat chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishga qaratilgan. Chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishda moduli doirasida ta'lim va tarbiya texnologiyasini takomillashtirish orqali biz kursantlarda o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishga ko'maklashamiz. Ushbu jarayon davomida kursantlarda o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni oshirish, shuningdek amaliy mashg'ulotlarniyangicha ko'rinishda tashkil etish orqali kompetensiyaviy yondashuvning imkoniyatlari sinaladi.

Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik bo'lajak harbiy rahbarlarida kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish alohida fan sifatida o'qitilmasligini hisobga olgan holda, tanlov fan asosida barcha bosqich talabalari uchun "Chaqiriqqacha harbiy ta'limda o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish asoslari" modulli kurs dasturi taqvim-mavzu rejasi ishlab chiqildi.

Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik bo'lajak harbiy rahbarlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishga kompetensiyaviy yondashuvdan foydalanish ijobiy natijalarga olib keladi. Ushbu sifatlarni ixtisoslashtirilgan kursning amaliy mashg'ulotlarida qo'llash bilan bog'liq o'quv loyihalarini yaratish va amalga oshirishga jalb qilish ayniqsa samarali. O'quv loyihalarini ishlab chiqish va amalga oshirish orqali o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish uchun zarur ko'nikma va malakalar shakllantiriladi.

"Chaqiriqqacha harbiy ta'limda o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish asoslari"ning asosiy vazifalari bo'lib quyidagilar hisoblanadi:

Birinchidan, OTMlarda o'qitiladigan boshqa fanlar bilan yaqin hamkorlikda kursantlarni harbiy vatanparvarlik va xalqaro birdamlik ruhida tarbiyalash, shuningdek, Vatanni himoya qilishda doimiy ishtirokini ta'minlash.

Ikkinchidan, kursantlarda jasur harakatlar va Vatanni himoya qilishga tayyor bo'lgan faol, ongli va mehnatsevar yosh avlodni tarbiyalashga qodir pedagog-tarbiyachining fazilatlarini rivojlantirishga intilish.

Zamonaviy ta'limning muhim jihatlaridan biri bu yuksak aqliy va minimal jismoniy kuch bilan qisqa vaqt ichida yuqori natijalarga erishishdir. Bunga kursantlar tomonidan nazariy bilimlarni tezda o'zlashtirish asosida ma'lum malaka va ko'nikmalarni shakllantirish, shuningdek, ularning faoliyatini nazorat qilish va olgan bilimlari darajasini baholash kiradi. Bu chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik bo'lajak harbiy rahbaridan yuqori pedagogik mahorat va o'quv jarayoniga yangicha yondashuvni talab qiladi. O'qitish va tarbiyalashning interaktiv usullaridan foydalanish muloqot qobiliyatlarini, jamoaviy ishlash qobiliyatini, mantiqiy fikrlashni rivojlantirishga, g'oyalarni sintez va tahlil qilishga va turli nuqtayi nazarlar o'rtasidagi mantiqiy aloqalarni topishga imkon beradi.

“Chaqiriqqacha harbiy ta'limda o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish asoslari” o'quv kursini o'qitishda va pedagogik maqsadga erishishda quyidagi innovatsion va interaktiv o'qitish usullaridan samarali foydalanish tavsiya etiladi. Ulardan amalda va o'quv tabiati tufayli foydalanish sezilarli yutuqlarni namoyish etadi.

Chaqiriqqacha harbiy ta'limdagi mashg'ulotlarda turli xil pedagogik usullardan foydalanish dars vaqtidan samarali foydalanish va kursantlar orasida yuqori muvaffaqiyatlarga erishish imkonini beradi.

Muammoli ta'lim texnologiyasi

Chaqiriqqacha harbiy ta'limdagi mashg'ulotlarda muammoli o'qitish o'quv mashg'ulotlarini shunday tuzishni anglatadiki, ofitser-o'qituvchi tomonidan kursantlarni hal qilishda faol ishtirok etishini talab qiladigan qiyin vaziyatlarni yaratadi. Bu kasbiy bilim va ko'nikmalarni ijodiy o'zlashtirishga, shuningdek, kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu texnikani qo'llashning maqsadi bilim, ko'nikma va mustaqil ishlash usullarini egallash, shuningdek kursantlarning bilim va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishdir. Muammoli vaziyatlar ta'limning barcha bosqichlarida paydo bo'lishi mumkin: materialni tushuntirish, mustahkamlash va nazorat qilishda.

Ko'p bosqichli o'qitish

Ko'p bosqichli o'qitish – bu o'quv jarayonini tashkil etish usuli bo'lib, unda o'quv materialini o'zlashtirish darajasi turli guruhlarda turlicha bo'lib, har bir kursantga chaqiriqqacha harbiy ta'limning dasturi fanlaridan asosiy darajadan pastga tushmasdan, uning qobiliyatlari va shaxsiy xususiyatlariga mos keladigan individual darajada o'rganishga imkon beradi.

Loyihali o'qitish texnologiyasi

Loyihali o'qitish texnologiyasi – bu kursant ma'lum bir muammo yoki vazifa uchun yechimlarni mustaqil ravishda rejalashtiradigan va ishlab chiqadigan usul. Ushbu yondashuvning maqsadi kursant uchun sharoit yaratishdir:

- faol va mustaqil ravishda turli manbalardan yangi bilimlarni oladi;
- turli xil muammolarni hal qilish uchun olingan bilimlardan qanday foydalanishni biladi;
- guruhlarda ishlash orqali muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradi;
- muammolarni aniqlash, ma'lumot to'plash, tahlil qilish, farazlarni qurish va umumlashtirishni o'z ichiga olgan tadqiqot qobiliyatlarini shakllantiradi;
- tizimli fikrlashni rivojlantiradi.

Tadqiqotli o'qitish usuli

Tadqiqotli o'qitishdagi asosiy jihat – bu ishlatilgan manbalar ro'yxati emas, balki qo'llaniladigan usul. Uning mohiyati asosiy manbalardan olingan ma'lumotlarni tahlil qilish, ma'lumotlarni ijodiy tushunish va ular asosida yangi natijalarni chiqarishdir. Tadqiqotli faoliyat – bu oldindan ma'lum bo'lgan yechimga ega bo'lmagan muammoni hal qilish bilan bog'liq ishlarni tashkil etish. Ushbu yondashuv doirasida o'qitish kursantning tajribasi va uning tadqiqot faoliyatida faol ishtirok etishiga asoslanadi. Ijodiy ish kognitiv va tadqiqot qobiliyatlarini rivojlantirish uchun samarali vositadir. Kursant faoliyatini rag'batlantirish uchun tegishli motivlar zarur. Dars davomida kursantdan muammoni hal qilish uchun turli elementlarni birlashtirishni talab qiladigan vaziyatlarni yaratish muhimdir.

O'qitishda tadqiqot yondashuvidan foydalanish natijasida kursant ma'lum shaxsiy qobiliyatlarga ega bo'ladi, shu jumladan:

- o'zgaruvchan hayotiy vaziyatlarga moslashishda moslashuvchanlik, mustaqil ravishda zarur bilimlarni egallash qobiliyati va muammolarni hal qilish uchun ularni amalda mohirona qo'llash;
- mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, haqiqiy dunyoda yuzaga keladigan qiyinchiliklarni ko'rish va ularni yengishning oqilona usullarini topish qobiliyati;
- ma'lumot bilan samarali ishlash qobiliyati;
- muloqot qobiliyati, turli xil ijtimoiy guruhlarda muloqot qilish qobiliyati, nizolarning oldini olish va ularni samarali hal qilish uchun hamkorlik qilish qobiliyati;
- o'z axloqi, aql-zakovati va madaniy darajasini mustaqil ravishda rivojlantirish qobiliyati.

Ma'ruzali-seminar-kreditli (nazoratli) tizim texnologiyasi

Ma'ruzali-seminar o'quv tizimi

Ma'ruzali-seminarni o'qitish tizimi – bu o'quv jarayoni o'quv davrlariga bo'lingan, darslar umumiy o'quv rejasini va jadvaliga muvofiq olib boriladigan guruhli o'qitish shakli. U quyidagi funksiyalarni bajaradi:

Axborotli funksiyasi - kursantlarga maxsus tanlangan va tuzilgan o'quv materiallarini topshirishdan iborat;

Dunyoqarashli funksiyasi - ushbu jihat bilan bog'liq muammolarni hal qilish orqali kursantlarning dunyoqarashini shakllantirish bilan bog'liq;

Uslubiy funktsiya - metodologiyani, shu jumladan fan metodologiyasini ochib berishni o'z ichiga oladi.

Hamkorlikda o'qitish texnologiyasi

Chaqiriqqacha harbiy ta'limda kursantlarni o'qitish standart usullarga yanada samarali alternativ sifatida qaraladi. Hamkorlik pedagogikasi shaxsni rivojlantirishga qaratilgan ta'lim texnologiyalaridan biridir.

U quyidagi prinsiplarga asoslanadi: guruh a'zolarining o'zaro bog'liqligi, guruhning har bir a'zosining o'z yutuqlari va guruh yutuqlari uchun shaxsiy javobgarligi, guruhdagi qo'shma o'quv va kognitiv faoliyat va guruh ishini umumiy baholash.

Hamkorlikda o'qitish usuli sifatida qaraladi. Ushbu o'qitish usulining bir nechta variantlari mavjud.

(jamoada o'qitish)

Ushbu yondashuvda guruhning jamoaviy maqsadlari va umumiy muvaffaqiyatiga alohida e'tibor qaratiladi, bu har bir ishtirokchining qolganlari bilan doimiy aloqada mustaqil ishlashi tufayli erishiladi. Har bir kursant nafaqat har bir ishtirokchi kerakli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi uchun, balki guruhdagi har bir shaxs har biriga erishganligini bilishi uchun birgalikda ishlashga intiladi. Butun guruh har bir a'zoning o'quv materialini muvaffaqiyatli o'zlashtirishdan manfaatdor, chunki jamoaning muvaffaqiyati har birining individual hissasiga, shuningdek, guruh oldida turgan muammolarni birgalikda hal qilishga bog'liq.

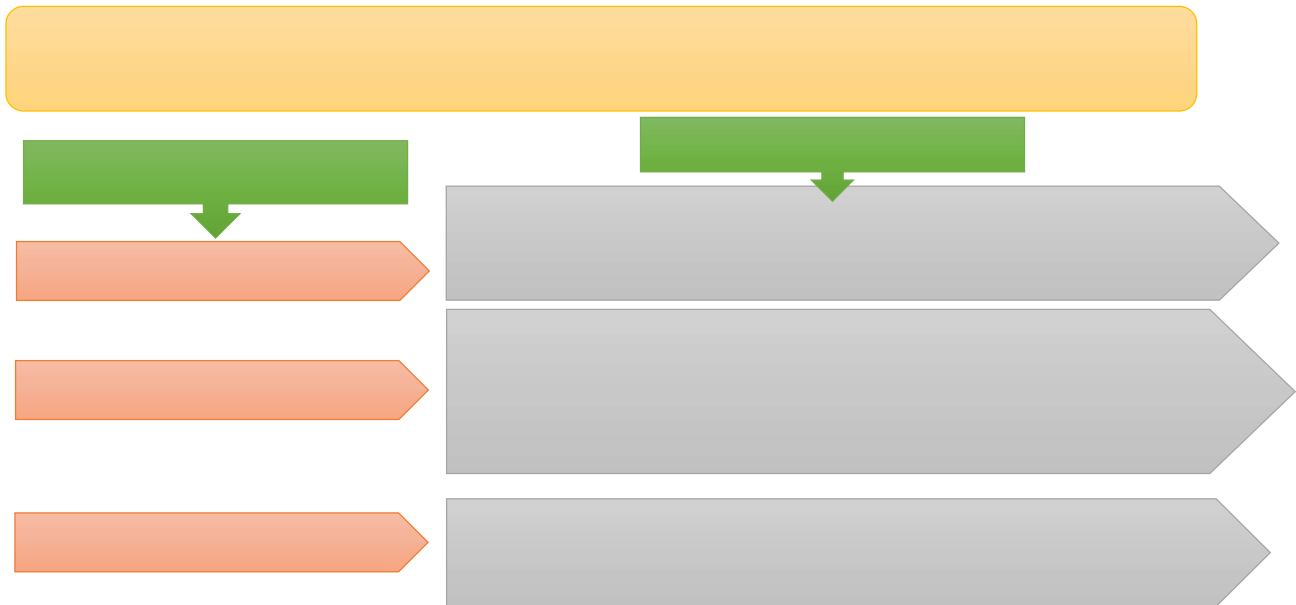
“Portfolio” innovatsion baholash tizimi

Zamonaviy ta'lim usullari orasida “portfolio” deb nomlanuvchi innovatsion baholash tizimini ajratib ko'rsatish mumkin. Portfolio – bu ma'lum bir o'qish davrida kursantning individual yutuqlarini ro'yxatdan o'tkazish, to'plash va baholash vositasi. Portfolioning muhim maqsadlaridan biri kursantning o'quv jarayoni to'g'risida hisobot yaratish, shuningdek, mazmunli ta'lim natijalarini baholash va turli xil ta'lim kontekstlarida individual taraqqiyotni kuzatish imkoniyatini berishdir. Bundan tashqari, portfolio kursantning o'rganilgan bilim va ko'nikmalarni amaliy qo'llash qobiliyatini namoyish etishga imkon beradi.

Zamonaviy ta'limning muhim jihatlaridan biri bu yuksak aqliy va minimal jismoniy kuch bilan qisqa vaqt ichida yuqori natijalarga erishishdir. Bunga kursantlar tomonidan nazariy bilimlarni tezda o'zlashtirish asosida ma'lum malaka va ko'nikmalarni shakllantirish, shuningdek, ularning faoliyatini nazorat qilish va olgan bilimlari darajasini baholash kiradi. Bu chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik bo'lajak harbiy rahbaridan yuqori pedagogik mahorat va o'quv jarayoniga yangicha yondashuvni talab qiladi. O'qitish va tarbiyalashning interaktiv usullaridan foydalanish muloqot qobiliyatlarini, jamoaviy ishlash qobiliyatini, mantiqiy fikrlashni rivojlantirishga, g'oyalarni sintez va tahlil qilishga va turli nuqtai nazarlar o'rtasidagi mantiqiy aloqalarni topishga imkon beradi.

“Chaqiriqqacha harbiy ta'limda o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish asoslari” o'quv kursini o'qitishda va pedagogik maqsadga erishishda quyidagi innovatsion va interaktiv o'qitish usullaridan

samarali foydalanish tavsiya etiladi. Ulardan amalda va o'quv tabiati tufayli foydalanish sezilarli yutuqlarni namoyish etadi.

Chaqiriqqacha harbiy ta'limdagi mashg'ulotlarda turli xil pedagogik usullardan foydalanish dars vaqtidan samarali foydalanish va kursantlar orasida yuqori muvaffaqiyatlarga erishish imkonini beradi.

XULOSA

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishning ta'lim texnologiyasi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishda interfaol usullardan foydalanish, o'qitish amaliy harbiy tayyorgarlik bilan birlashtirilganda samarali bo'ladi.

O'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishda bo'lajak harbiy rahbarlarni amaliy mashg'ulotlarga yo'naltirish muhimdir, chunki bu ularning real sharoitlarda ko'nikmalari va tajribalarini yaxshilashga yordam beradi. Amaliy mashg'ulotlar haqiqiy vaziyatlarga duch kelish, nazariy bilimlarni amalda qo'llash va taktik fikrlashni rivojlantirish imkoniyatini beradi. Amaliy mashg'ulotlar bo'lajak harbiy rahbarlar uchun muhim bo'lgan jamoaviy hamkorlik, tezkor qarorlar qabul qilish va etakchilik ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR RO'XATI

1. O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 14-sentabrdagi 406-sonli "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 9-yanvardagi 458-sonli "O'zbekiston Respublikasining Mudofaa doktrinasini to'g'risida"gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 12-sentabrdagi RQ-4447-sonli "O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining harbiy xizmatni o'tash tartibi to'g'risida"gi Farmoni.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-4947-sonli "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
5. 2020-yil 29-oktabrdagi PF-6097-sonli "Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni.
6. Umumiy taktika jangovar birlashma, bo'linmalar harakatlarini tashkil etish va taktikasi 3-kitob. Toshkent-2022 y.
7. Толипов У., Усмонбоева М. Педагогик технологияларнинг татбиқий асослари. Т -2006 йил.
8. R.Ishmuhamedov, A.Ab duqodirov, A.Pardayev Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent - 2008 yil.
9. Umarov, I.O. (2021). harbiy tayyorgarlik o'quv markazida rezervdagi va zaxiradagi ofitserlarni tayyorlash: an'analari, innovatsiyalari, istiqbollari. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(9), 939-944.
10. Umarov I. O., Abduraximov I. zaxiradagi ofitserlarni tayyorlashda, harbiy ta'limning maqsadi, vazifalari va istiqbollari //Journal of Integrated Education and Research. – 2022. – T. 1. – №.7.– С. 15-18.

ILMIY AXBOROT

11. Olimjonovich, Umarov Ismailjon, Hakimov Paxlavon Jalaldin Son, and Yusupov Shahzodbek Bahadirovich. "the second world war turned into an industrial building area." *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies* 2.10 (2022): 264-268.

12. Olimjonovich U. I. et al. yoshlarda axborot hamda mafkuraviy tahdidlarga qarshi immunitetni shakillantirish // *Journal of new century innovations*. – 2022. – T. 17. – №.4. – C. 111-115.

13. Olimjonovich U. I. et al. harbiy bilim yurtlarida harbiy psixologiya fanining o'rgatish afzalliklari va ahamiyati // *Scientific Impulse*. – 2022. – T. 1. – №.4. – C. 415-419.

14. Umarov I., Ergashev S., Salimov J. the relationships of forming life content and creative thinking of military servants // *International Bulletin of Applied Science and Technology*. – 2023. – T. 3. – №.1. – C. 23-27.

15. Olimjonovich, Umarov Ismailjon, Hakimov Paxlavon Jalaldin Son, and Yusupov Shahzodbek Bahadirovich. "THE SECOND WORLD WAR TURNED INTO AN INDUSTRIAL BUILDING AREA." *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies* 2.10 (2022): 264-268.

Internet resurslar:

1. <https://temurtuzuklari.uz/uz>
2. <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
3. <https://naukaip.ru/wp-content/uploads/>
4. <https://cyberleninka.ru/article/n/kompetentnostnyy-podhod-k-formirovaniyu-kommunikativnoy-kompetentnosti-studentov-tehnicheskikh-spetsialnostey>
5. <https://rtvi.com/stories/my-dolzhen-otkazatsya-ot-blokovogo-mentaliteta-ekonomist-dzheffri-saks-o-konflikte-na-ukraine-sanktsiyah-i-otnosheniyah-ssha-i-rossii/>